

1

Партизанске „тројке“

У последњих трајањима свог аурадног животног стања партизанска неман се копала и грла у све већим и страшицим зачинима. Изгубивши све битке, оставивши без масе, без бројног људства, без сигурног ослона, најзад, падајући све више у садашњи понор и кроваштво, партизанске хорде постају бесмислена дивљак која стријепа и стражује, али која и даље живи у својим страним подухватима и замислима. Остављају из теренима толпке бројне артиле и рањене, па онда заробљене које су храбри четнички одреди убили ојешто да похватају, партизански људи бјежели су безобзирне куда који, потајали су са покретним и поплачаним народним благом и придржањима трубе својим трудима, „другарицама“ које заборављају да у последњим тренуцима. Разбијени и преполовљени „штабле“, бјежећи главом без обзира, остављали су са собом само краље трагове и мравље слике, сјећања на њихову лудачку владавину и „директорске режими“. То су она господа, која су муслаји и српски све оно што је народ узео и штедио за све мучне и тежак дане; то су они који су покупили и саклапаним натерали безброј честитих и поштених девојака, цвијет јакоске младости, оводоили у своје штабске казине и тамо „у циљу рационализације животних потребности“ изаваљали „на карте“, њихову част, њихов образ и честитост, њихову неаист и живот; то су они исти директни безбројних разбојничких подухвата, стваралци „пасија гробља“ и ковалски рака, они који су честите и поштене, асиметрично истране и врлијале људе убијали и туку малемица, сјекали ножевице, бацали на очи и зубе, пребјелили руке и ноге, палили их на жабу и разачини и издржавали мученица изнуђивачи њиховог смрти; то су безобзирни мачкачи и јерескоји кровајци Моше Пејаде, неговани сиреница апостол и крвник који му дижу смрдљиву јереску плаву израну и изадице, трам се утвр...

Сда, кад четници, храбри дивови из свих честитих села и засека, народни и варошица вастрањују и грме на љакму последњег партизанског упоришта. Шавику, кад су профинисали и посљедњу цулу у мислима „адекватног чистом положаја“, безбедно и кровајно осјећају да им гори гле под ногама и јече у сакривеном јушци. Последњи сати откуцавају над њиховим главама. Они покушавају да беже, колико — толико изауку главу и даље наставе своје адоминачне ладисне планове. У тој сурову, назаљезе се пред потпуни разбијањем својих збрда. Они се раптуркују на све стране. Са губитком штаба у Доној Морци у Пиперима, највећи дио комуниста, преживјелих послије тих поразара, развијају се у сунулоном страху на све стране. Све по тројца, четворца или по неколико суманутих бестипалних завојара прешли су кршном, ноћу, преко брда и планина и пробаили се чак у позадњи четнички фронт. Туповници крију се по потоцима и зарукама и по селима ослободбених средова. Шта они још хоће? Шта траже они ту? Да хавају једног по једног кршог селска који иде на њиву да спреми мало жетве за јесен. Да издаве дјецу и девојке и да послије изубавају ушну. Да лудежају и лачкају; крваво стечени и једва сачувавши „млад“ хлеба сиромашним становницима. Да бадају бомбе по кулама мирних и честитих четничких породица, мачу жене и дјецу, без обзира што ће се страдали и стари као и дјеца они у колијевци. Ето, то они хоће, то намеравају, те они раде и само за то и живе.

Уразуми се, селаче! Нијеси ти поздан само да као четник одјаше за својим војодром, да видиш достокан јунак и храбав борац. Ето, то они више, кад си партизанске завојнице дошва и одјаше у бездан људск иза фронта-

аима, сада још више, још смјелије и одлучније треба да чуваш ту алатну тековину своје дивовске борбе коју си водио по цичи и снјегиу, да будно пазаш на своје село и околину да се те хуље и ниткови, та партизанска гамад, не увлаче у твоје стаје и одаје и да ти одакле не подирвају твоју сопствену кућу. То су они исти партизани, они који су поубијали толико твоје браће — те њине „тројке“ и „четворке“. Или, ваљда, мислиш да ти дужност гостопријемства не дозвољава да га откријеш, ако се такви бандити крију у твоје селу. Ако то чиниш, онда знаш да правиш највећи грјех, да кршиш своју четничку заклетву и да тиме доводиш у опасност и самог себе. Чувај се, уразуми се!

Ако пак вјерујеш у њихове лажи да су они они попули, да више неће бити партизани и да сада хоће да живе мирно, онда се отреси те заблуде, тог прозирног партизанског изговора када чујеш како у твоје селу одјекује, у њеми поноћи, страдан прасак бомбе и болни јак рањене дјеце и жена. Не вјеруј им, кад знаш да су они објесили и живог одријели твог комшију и пријатеља, твог селанина. Не вјеруј им, јер ће ти се гдно осветити та за блуда.

Упамти и ово, селаче! Надлежне четничке власти знају добро да такве разбојничке партизанске „тројке“ сигурно не носе са собом казав и коњу, већ добијају хлеб из села, на тог истог села у којем они карају и врше атентате. То значи да неко сарађује да их покаче а то је исто тако дијело као да лично учествује у мржњичим злочинима побјеснелих „тројки“. Ако мислиш да сачуваш себе и породицу, да једном будеш миран и моћен немојаш да прешниш на постој да пошриш обрвацима, да са собом доведеш иштераш стоку на паљу, онда не зачекаш ури по „тројкама“ Уни ариу не оставиш трага!

Штогод можеш данас не остављати за ступа, то је стари војвођински закон, да га тако дажи неће. Сјао при- суство, сваки ми, ма и најмању сумњу којег пришлог „тројкаша“ при- живи одмах лично четничким властима. Тако ће се најбоље најлакше отараси тих партизанских гамади који ти смичу крв и убијају те; тако ће најбрже бити миран и остављен да слободно и несметано можеш да се бринеш за будуће дане.

У прогласном, знај да си се огријешио о четничку заклетву и дужност. А такав грјех најскупије се плаћа. Чувај се, уразуми се, селаче!

Сил

Наша је света дужност, да помогнемо породице националних бораца, који се боре и гину за спас црногорског народа.

Тргови и остали привредници!

Јесте ли се одававали апелу Националног покрета и дали новчани прилог онако и онолико, како и колико се то од Вас очекује?

Дајући новчани прилог за Национални покрет навршујемо само један дио те дужности.

Ми скупљамо новац за браћу а не за крвнике.

Свак треба да учествује у давању новчане помоћи за Национални покрет.

Тражи се дактилографкиња Уредништу „Гласа Црногораца“ по- трпна је једна дактилографкиња. Занимљивост особе нека се обра- га лично Уредништу.

Диктоване цијене

Цијене не зависе само од понуде и тражње, већ и од опште новчане политике, привредног стања у земљи и политичких прилика.

Одмах иза капитулације, услед при- вљива новца из несрећне кишнице пелине, у Црној Гори била је настала немирљива сцена. Цијене прона- водима су се знатно подигле и стоје- су у великој несразмјери са купо- вном моћи већине становништва, тако да је она била доведена у положај да не може готово ништа купити. „Црна берза“ је добро радила на свим странама. Чак је својим дјеловањем прелазила оквир Црне Горе. Знајући да су до новца дошли на неморал- начин и да би их због тога могле за- десити нештоде посљедиче, иквизи- „пелинских“ динара су грабили да што брже покупују то лише ствари. На цијене се није гледало. Било је, слу- жава да се за краву плаћало 30.000 динара, или за козу 10—12000 динара и т.д. Све високе цијене недоступне за већину становништва Црне Горе, сиромашни, јадног и гладног. Шта се учинило против тога?

Предузето је жигосаво новчаница. Циљ је био не само да се раздуже за- конито обнародоване новчанице од необнародованих, него и да се, баш због тога раздужења, смањи количина новца у оптицају. То је имало за по- следицу у првом реду смањење дотад несразмјерно високих цијена, а у дру- гом плану припремало је земљиште за замјену динарских новчаница динара по курсу у корист лире.

Замјеном динара за лире повучена је једна нова динарија у унутрашњој новчаној општини. Сразмјером замје- не, нова динарија је заоста ковањом и сиромаштијом у оптицају и уни- верзалној куповној више повучена у новцу али, јаким расподеље новца предстојало је, однос је остао непромјењив. Међутим, кирје су се смањиле према сразмјери замје- не динара и лире, а тако исто и слу- жбенице припадностима. — да не наведемо да је укупна, — док је куповна моћ новца знатно смањена. Варошко становништво у Црној Гори, састављено највише од унутрашњих службеника, пожељно је да ти начини у један изузетан економски положај. Његов се живот увекло попустило, а новчана средства за набаку намир- ница, уколико их има у продаји, зна- то су се смањила.

Да би се то стање поправило, при- ступило се политици диктованих ци- јена, најчешће животне намирнице, хлеб, брашно, маст, пиринач, пашту, со, сапун и т.д. уведена је рациона- лизација одређивањем количина које се по глави могу трошити и одређи- вањем цијена по којима се те коли- чине плаћају. Али, рационализација су највише оне намирнице којих мало има у слободној продаји, већ се увозе из Италије или из других крајева под њеном влашћу. Но, није све рациона- лизовано. Извјесни чисто домаћи про- изводи, који долазе на наших села, из- макши су томе поступку. За њих су власти прописале цијене изнад којих се не смилу ни продавати ни куповати. Свака која што продаје изнад пропи- саних цијена чини прекршај који је по- ложајем санкцијама — казнама, а тако и онај који купује изнад те цијене. На тај начин је од стране власти посту- пљено према највјештој роби и произ- водима дневне потрошње, као што су млијеко, риба, разво поврће, зе- лен и т.д.

Цијене су диктоване у општем дру- штвеном интересу, не да се оштеће произвођачи (њима се даје пристојна цијена), већ да се олакша живот по- трошцима који су, већином, са оскуд- ним новчаним средствима.

Примијењено је да наш свијет није довољно схватио значење и циљ ди- ктованих цијена. На примјер, млијеко те најбоље види. За њега је про- писана цијена од 5 лира по литру. Селаци из околних села, мислећи да је ова цијена превисока не доносе

Комунизам у селу у Црној Гори

Несхватљиво је можда за многе како су комунисти, који у почетку њи- хове акције у Црној Гори, нијесу има- ли подршке у селу, успјели да баш ту успоставе своју власт, азуларе народ и заведу најстрашнији терор, који се не памти у историји човјечанства.

Комунисти сами тврде, да је бољи један радник, него сто селака, јер код радника постоји класна свијест, док код селака не. — Тачно је, да је са гледишта комунистичке идеологије, бо- љи један радник, него сто селака, али се не слажемо са тим, да код селака не постоји класна свијест. И баш за- то, што код селака постоји класна свијест, они не могу представљати ко- мунистичку револуционарни елемент. Класни интерес селака не може се идентификовати са класним интересом радника, јер су исти дијергентни, што је комунисти не увијашу. У овоме, изгле- да, лежи основна заблуда због које комунисти хоће да наметну своју иде- ологију и селаку.

Селак зна да је он господар на своје добро, па макар то био и ми- нимални појед. Он на њему ужива пуно слободу и нема тудора над со- бом. Селак ужива на чистом ваздуху, једе свјежу храну. Свега тога радник, недостаје. Код селака нема апатије, меланхолије и песимизма. Дакле са психолошког гледишта он је срећнији од радника. Стога тежња комуниста, да од селака створе фабричког рад- ника или пак пољског радника на ко- лективним добрима, селаку иде само на штету, поред тога што код таквог колективизирања пратиште је и њи- на иницијатива и интерес за општи успех. О томе нам свједочи чињеница да и данас, послије више од 20 годи- на од болшевничке револуције, главни реакционарни елемент у С.С.С.Р. чине баш селаци. Ми видимо да комуни- стичку партију у Совјетској Русији са- чинавају већином радници. Партија је брала око 3.000.000 чланова, док је остало становништво, које сачињава огромну већину, ван партије. У па- слеће вријеме партија се попуњавала највише омладином. Зашто? Зато што је омладину најлакше упитити у једном правцу, па био он и порежан. То су знаци и нацих комуниста, па су се спроводили и вјештачким пропаганда- ма и обрвним метода оборила на сео- вом омладину. Обећање „раја на зе-

мљијеко онако и у околикој количини колико би га доносили, у данашњим приликама, да му опште цијена није диктована. На тај начин је наш варо- шки свијет, а у првом реду дјеца, же- не и нејах, лишени једне тако потребне намирнице. Млијеко се може добити само „испод руке“ по цијени од 10—15 лира, па и то с тешком ковањом. Има их гора по тој високој цијени плаћају. Наравно, они можда увијају да се гр- јеше о општи интерес, али раде пре- ма тренутним личним прохтевима. И- сто као и у погледу млијека, дешава се и са другим производима за које су прописане цијене.

Треба знати да се диктовањем ци- јена иде на то да се, с једне стране, искључи неправична зарада произво- бача, а особито посредника, као и да се, с друге стране, омогући што ве- ћег броја становна учешће у распо- дјели и потрошњи добара сразмјерно са њиховом привредном и културном моћи. То је, дакле, дубоко социјалан циљ. Зато се макру пронаћи мјере које ће најтеже произвођаче да се, при продаји, придржавају прописа- не цијенама. Исто тако треба да се те мјере примјењују и на лица која, при куповини, дају више него што је од- ређено. Истина, те је мјере, због те- шких и изубраних прилика у цијелој нашој покрајини, тучно провести, али није немогуће.

Политика диктованих цијена, намет- нута тежњом економског стања Црне Горе дезорганизована ратом и усмјере- на унутрашњим немирима, мора да буде одржана безусловано и негиза- дебијас

Школска питања

Мане старе школе. — За национални тип школе.

ЈАВНИ РАДОВИ

Свјесни смо тога да се у рату дота захтева штетна, уздржаност, самоодрицање на свима линијама. За капитал, народна добра и жива снага стоје у служби једној истој сврси — ратним циљевима. Но и поред тога мора се наћи пута и начина да народни живот не зазме, како на материјално исто исто и у окупираним земљама.

Ако је једна земља богата у аграру, рудном и минералном богатству, капитал и рад намеће се сам по себи у рату и миру. Економски слабије земље, а нарочито оне у којима треба почети све испочетка, капитал због лази са подознањем и у морално мирно вријеме. У тај ред земља спада и наша Црна Гора. Сувова стуктура и мршаво земљиште не загријава никога. Из тих разлога капитал нас је заобилазало редовно, иако несправно, — јер он тражи од првога лако одговарајућу ренту.

Да је било мало више љубави, разумјевања и поштовања, наша земља не би остала без железничког саобраћаја, за који је везан народни опстанак. Са добро постављеним железничким саобраћајем, наша би земља добила сасвим друге могућности. На наше страна гасимо по некакој мери благу, — топли, боси и гладни. Наше шуме леже мртве и пропадају, али служе разним спекулантима, који благодарни посредницих објекат. Ближе шуме нерационално уништавају. Са огорчелих брда вода нам односи земљу и остаје пустош, — голи камењ. Свеуто мења уроек је недостатак железничког саобраћаја, поред кога изишћу многобројни објекти за изградње и сталне приходе.

Чињенице су разни покушаји у земљи махова. Рађени су планови и стратегије изаплави на терени. Али, сваки је покушај пропао пред интересима личним и разних политичких групација. Наша је покрпајина остала као пуста, — Бог у леђима, а наш народни просјак — који глуми по залу.

Данас, у ратно доба, ми не можемо очекивати велике и планске развоје. Али, ипак народ треба и мора да напредује и зараде. Зато се морано задвојачити, као и до сада, — са обичним чаканом, толико да не сванемо од глади и чамотине!

Дозајемо да Губернство Црне Горе врши обављене припреме за јавне радове, и поред све наше домаће невоље, па нам је циљ пружити неке суштине које би могле бити од изјасне користи.

1) Како се обзиром на мисли на бушине тунела, који би скренуо токије реке Таре у корито Мораче и са тим доводни вода за једну мому електричну централу, циљ нам је да вези са тим скренуемо пажњу на регулацију корита реке Бојане. Нов прилике воде из реке Таре повећао би ниво Скадарског језера, који нам и без тога одузима сваке године сав више вазрадног земљишта.

2) Наставити радове на вrelu реке Зете по већ утврђеном плану.

3) Наставити радове на регулацији вода у кишишном пољу, по утврђеном плану.

4) Изградити пут Шетине - Косије - Ораси - Данилов град. Тај пут поред остале благодати коју би изградња ојетно, скратило би нам путовање Шетине - Данилов град, за 23 километра.

5) Наставити радове на путу Ц. - Грахово.

6) Изградити пут Љуботиње - Назар.

7) Наставити радове на путу Ц. - Горина - Манастир Морача - Колаш.

8) Поправка и одржавање већ постојећих путева.

Са тим јавним радовима била би издвојених моментална потреба, која је уредно и неодољива. Јер народ не може ни дана дуже издржати без рада и зараде.

„Црп“ примамљиво је за омладину. Сем тога авантуристички дух и нагон хауљиче, који постоји код црногорске омладине, омогућили су, да се та омладинска заведе од стране комуниста. Дотомљено је једном селачету дати пушку у руке, па га привољети да сљепо слуша и извршава наређења „штабана“. Треба само разговарати са том селачком дејурологијом, па видети како је засиљена. Та засиљеност иде до фантазма. „Млади партизани“ знају само то, да треба извршити свако наређење без поговора и без упитности у исправност истог. Једном ријечју, за сљепо покорност. Тако су мјесецима васпитавани. Но пропаганда комуниста имала је од њих и код старијих, мада у много мањој мјери. Тржење комуниста, да се њихова акција поведена за народно ослобођење, коју окупатор због своје слабости не може да спречи, је за сваки ко не приступи њиховом докрету, нападница, шпијуна и петколовца, због чега ће од стране ред народних сумњачкило је своје дјелство. Затим немале оружја код национално оријентисаних људи и најзад герор, који је заведен у току прошле зиме. Све су то разлози, да су комунисти успјели да успоставе своју власт на селима.

Но, упркос свега тога, ми смо свјесни, да је успјех комуниста био само привидан и привремен. Комунисти су направили тактичку погрешку, јер су извели револуцију кад јој није било вријеме. Да је револуција изведена на крају рата, она би вјероватно успјела, под условом да не би имала других сметњи, јер када комунисти једном узму власт у своје руке, онда је свака реакција отежана, пошто се уста угушује крваво. Тако је било и у Русији. Болшевици су искористили позван момент, када је војска била на фронту, да прво припреме, а затим да 1917 године дигну револуцију. Непоугодност интервенције, било од стране савезника, било од стране централних сила, које су се још налазиле у међусобном рату, омогућила је учвршћивање болшевике на власти, а тиме је димизија интервенција била без успјеха.

Комунистичка револуција пак, изведена под окупацијом у Црној Гори, морала је да доживи неуспјех. Ово не само због присуства јаке окупаторске силе, већ и стога, што наступна велика реакција народа, који се освијестио и ухватио шта је комунизам у пракси. Ми већ видимо слом те крваве и до тојенавства баталне идеологије, идеологије најнижих друштвених слојева. Закон природе противи се томе, да једна несразмјерна мањина влада већином и исту терорисе.

Да је комунистичка револуција у Црној Гори изведена чак и на крају рата, који се сада води, тиме још не би ствар била готова. Ако не од сопственог народа, таква револуција би била уташена од сусједних народа.

Црна Гора је мала, тако да је лако интервенисати. Чак и када нико не би интервенисао оружаном силом, Црна Гора би била економски изолована, а гупо је вјеровати, да би она могла да живи аутархички. Зар су комунисти толико засиљени тим својом идеологијом, да не могу реално да посматрају ствари? То бјежачко од старности, како један рече, довешће их до пропасти, те противници комунизма могу се томе само радувати. То ће бити неоправдана погрешка, јер се комунистичка револуција није неће поновити. Уосталом, ко нам гарантује, да и у Совјетској Русији неће бити контрареволуција, па чак и када је добила рат. Маса су сите тога комунистичког експериментисања, које се врши на њиховој кожи. Не можемо сагледати крај рата, али држимо да се комунистичка револуција неће проширити ван граница Совјетске Русије. Без обзира на исход рата. То нам свјесно велика реакција која се појавила у свијету.

Комунистичка идеологија иде и против природе. Она хоће да измијени

Стара школа „учења“ има своју историју, свој значај и своју вриједност. Она је некада играла видну улогу у васпитању омладине и народа. Постигла је доста завидне резултате. Њена историја има свијетле стране; њен значај су посредно и непосредно ослијепиле генерације и њену вриједност је признала културна историја прошлог вијека.

XX вијек и прве деценије XX вијека се у нашој националној историји могу забиљежити као вријеме кристализовања националне свијести, прегнућа и самопрегора, из чега се старом националном занос. Овдје не мислим на нашу средњу школу, већ уопште на нашу стару школу: народно-сеоску-манастирску или градску, где год се она налазила.

Резултати те наше старе школе из тог доба су: национални устанци од Орашца и Такова до Кривошиња и Невесиња и од Вељковог Неготиња до Ђорђевога и Босанској Крајини. То су докази да „српско племе није“ „сном мртвини спавало“. Нашој народној „старој школи“ били су вјечни помагачи гласови народних гуслара и народна црква. Све је то врло утакмину у стварачку и чувању народне слободе. Да није било српских витезова, а који су предводили, и који су били предвођени свијетлим идеалима, „Све за народ, а народ ни за што“, ми би били вјековна турскија или швапска раја. За наш народ не би се знало, већ би били третирани као „шопови“ — Русији.

Али, стара школа је имала и неких мања у последњем добу, поред свих наведених одлика. Те мане су настале врењем нових духова, који се окренише према другим проблемима живота, па старе школе. Нови духови се мисли на ширбоњски камен, и прилике стајалишца, као и уопште адрасна сила, па на формални развојак дјела. Приговори су били, чести да је стара школа била школа реклети, који су старој школи давали праван наставни и одређивали начело васпитања; да је ученик био објекат без права на слободан израз, на самокретност и самосталност у раду и да је тиме убијала многе дјечије таленте и правилан развој многих дјечијих способности. Из овога се може видјети да добрих нове школе тражише реформу старе школе, тј. „школу живота“.

Ми, припадници старе школе, кроз коју смо прошли и коју смо помагали и заступали, примамо оправдане приговоре у погледу свеопштег рада у старој школи као шибонирала или „буџана“ уколико је ко од нас то подражавао, али све старо бачи, а ново приими као здраво и добро, не можемо нити смијемо. Најмање се смије примити оно што заговарачи нове школе траже у погледу народног васпитања изабацијући основне принципе старе школе. Ти принципи су: национално васпитање и образовање омладине и народа, поштовање породичног, друштвеног и вјерског морала, чување народних традиција: чојства, поштења и јунаштва.

Многи посљератни васпитачи у последњим деценијама XX вијека замишљају наравнајни српски национализам са свијетским национализмом, или, боље рећи, интернационализмом. Они уљивају у младе душе наше омладине, не само међусрјетске нације

природу чојства, што је немогуће. Теорији комунизма су погрешили, што су апстраховали душу чојства, које се не да лако моделирати. Преласити чојства тако, да обожаво оно, што нема вриједности у друштву, немогућа је ствар. Када има да се бира, чојство ће раје изабрати власт виших и патристички над собом, него власт најнижих друштвених слојева. Историја нас учи, да су сви други четири због патристички власт

онализам, већ црвени интернационализам. Ово наравно вриједи да онај проценат васпитача и васпитаника који стварку и створиле још како црвену и крваву интернационалу. Колики је тај проценат најбоље нам покажу црногорске шуме и дубраве. Нека је тај проценат 5%, велик је и превелик. Но чиниће нам говоре да је тај проценат био око 20%. У том проценту има фантастика, те су успјели током прошле године да тај проценат повећали било милон било силов-терором.

За кога и зашто све то? На то питање тешко би могли одговорити и највећи фанатици „ослободитељи“.

Истини у очи рећи, па да сумирамо плодове тог њиховог десетогодишњег рада.

Плодови тог жалосног и непромишљеног рада, тог војства омладине и свих омладинца у Црној Гори су:

1) Преко 1000 убијених, исцаспањених и у јаме бачених Црногораца, те више заслужних и старијих лица; велик број удова и још више сиорачи, што остаде без хранитеља.

2) Неколико хиљада интернираних и кривих и некривих, а у самом почетку и правих Црногораца, национално исправних родољуба и синова ових гора.

3) Неколико хиљада опалених и опљачканих домова са милионским штетама.

Ово је све на једној страни народној, а на другој страни, како би је назвали и народној је биланс страшног, разорног рада.

Највећег разорног, разорног, морачкиг, имама, да у Равама, Вишеграду и јаме бачених у Црној Гори и Сави преко 1000 мртвих омладинца, да у јаме бачених и умрлим ни бројајемо, да за кога и зашто?

Да ли ко, покрпајина или државна може показати оволики и овакав биланс према броју свог становништва? Нека у изградњи државе у јудству и материјалној дојри Босанске Крајине. Лике и др. крајева као жртва бјесниког разорног рада, који је нашој родољубивости елемента историјачки и кроничари ће то већ убијети када буде вријеме да то.

Нажалост, постоје неке културно-просвјетне установе које су изиловале бројне комесаре, команданте и вође наше омладине који своје животе дају за „идеју“. Али то припада прошлости.

Виле него икада наша школа мора и треба да буде постављена на националну основу, у којој ће се национализам гајити као претеча свега другог што се очекује од наших школа. Стварање националног типа наше школе је неопирина потреба нашег народа. У њој морају се неговати сви они принципи који нас могу донекле поправити пред свијетском јавношћу. Због недела учињених у минулим мјесецима прошле и ове године, биће тешко једном Црногорцу назвати се да је Црногорац. Може се десити да ће се од нас бјежати као од јудожера, ако се гдје појавимо у будућности у иностранству.

Наше рамањате са речима на „Пријера чојства и јунаштва“ може наћи на постмек код културних народа Европе. Наша народна поезија, као наше највеће народно благо, наше узношење са витешством Обилића и Марка и све оне народне особине што је народни геније створио, а наша их пјесма предала народу, могу доћи у питање, ако се што прије не почне са правим негованом националних добара: породичног, друштвеног, вјерског морала и чојства и јунаштва.

На ове чињенице треба поставити школско породично и друштвено и васпитање и образовање поред његова науке, а све за стварање народне културе и цивилизације.

цују аварски јарам и као слободни народи раширују се као поплава ширинио свих већ опустошених провинција Балканског Полуострва, преко западне Паноније, Далмације, Тракије, Мезије и Западног Епируса, све до цариградских врата, Белогонеза и Јаданског Мора.

Уништењем Авара, чему су највише допринијела побуне јужно-словенска племена, цар Хераклије продужио је живот Источног Римског Царства, али у овоме већ није било Римства, осим још само предање о моћи и слави старог Рима, док је и етнички и египички Цариград већ био творац нове азијатске културе, која је тежила обнови старог Јелинско-грчког царства — Византа.

Од западног Римског Царства, остало је, на Балканском Полуострву, претежно у Далмацији и Превалтацији, још само хришћанска црква, која се ослањала на Папу и епископе у Салони и Равени; нешто од правних институција и пороманених јилирских језика, који су остали страселогатени алпирског становништва, данашњи Арбанаси, очукали до данашњих дана.

Ишториограф

(Наставиће се)

ОГЛАС

Продају се потпуно нови и неноше-ни: горњи зимски капут и жакетни пар одијела наравен од најбољег материјала. Питати ул. Вука Милуновића бр. 5 кућа М. Цоковића. 1-3

ОГЛАС

Изгубио сам личну легитимацију издату од стране општине Цетинске под бројем 1131, те је са овим оглашава неважећом. Мајло Марковић аутовласник 1-3

Пажња

трговцима у Црној Гори

Добилам већу партију

КОСА и италијан БРУСЕВА

најбољег квалитета за све црногорске крајеве.

Косе су форма нишчиња, ковање и објелце, у свима величинама.

Ове косе су провласне зараде и челика — прерадог материјала.

Ове су косе самка познате и од ваикада се троше у Црној Гори.

Зантросована трговци нека се обрете за циљев и услове на доњу адресу.

БОРБЕ М. БИБЕРИЋ

трговац

НИКИЋИЋ

16

Тражи се 6 ручних слово-слагача. Зантросована нека се јаве нашем Уредништву, које ће их извјестити о висини плата и условима рада.

них цијеви. Ледена језа безнадне стра-ве струји напетим жицама...

Касно је било кад су стигли. Са про-зора хотела проматрала је величан-ственост звијезде и јасне летње ноћи. На окрају обзора, постојано и вјерно блио је црвени полуноћни жижак, да задошћени лајама пока-же улаз у луку. Туда су и они ишли.

Све успомене младих дана заоста-ле су, сва прежијела срећа распли-нула се као магла пред судом. Један-пут се живи и свака злода кад сру-пила мора да сита замре.

Свијени непослушни прамен пош-каља ју чело. Прене се и осмијехом на лицу отјерја га прстом међу оста-лим уеоцима на одређено мјесто. Седмичу дана касније, у углу ресто-рана, уз широм растворена прозор, са двоје других гостију, муж је затекао госпођу при партији брину. Углавдиша га на противном крају дворане, устане и пође му у сусрет. Забринутим пос-мијехом пружи му обе руке. Било је чак и жара у том поздраву; али не губећи времена пришапне му тихо: „Објаснићу ти касније.“ Доведо га к столу и представи га другим чиненом. Као мука чини могла, јер је већ играла улогу супруге.

ДНЕВНЕ ВЈЕСТИ

Плаћање пореза

Финансиска дирекција Гувернер-ства издала је строго наређење да се у року од осам дана имају исплатити све дужне текуће порезе. Ко не плати, исплата ће се извршити изгук-ним путем.

Кирисе јусте исте

Финансиска дирекција Гувернерства наредила је, да се до краја тај кирисе не смију новекавати. Откади ала-сника, па било и по судским пресу-дама, неће се узимати у обзир.

Примљени су у службу:

Гојини Никола, наредник финанси-ске страже у Бару; Марковић Марца, са служитеља-двевничара у Хигијен-ском Заводу на Петину; Јанковић Данија са учитељица у Ријеци Црнојевића; Шановић Зорка са служите-ља-двевничара Цивилног комесаријата.

Примљени су у привремену службу:

Чукић Данија, са болничарку при Хигијенском заводу у Пљевљима; Мариновић Иво, за конорарног чиновника при Среском суду у Бару.

Постављени су за конорарне наставнике од часа:

Бошковић Љубомир и Мјатовић Босилка, у гимназији у Подгорици; Крпушић Радомир и Милић Шпелан, у Трговачкој Академији у Подгорици.

Враћени су у службу:

Бакић Велимир судијски приправник на Подгорице, Бошковић Војислав чиновник Правоодржноства за Подго-рице, Контић Десанка учитељица на Петину, Ванчевић Ђорђе, Кривокапић Петар, Вуксановић Томо, Стругар Милан, Симоновић Милош, Радо-вић Радоје, финансијски старшири. Премештени су: Самарић Радован са служитеља Среског суда у Никшићу; Баг Душан за чиновничког приправника у Буче-љу; Кундић Звонимир са ветеринара у Бар, Дорнер Лавослав са ветеринара у Никшићу; Шаванић, Цефранов Ана-толије са ветеринара у Припољу.

Старо гвожђе

Кудагод се окренете по двориницу, по путовима, по свуда наилазило на старо гвожђе (шипке, жице, кутије од конзерви, делове машине, посуде и раане олушине). Покупити ово учи-нило би се три добра: очистила би се варош и околина од смећа, сироти-ња која би то купила зарадила би нешто, а старо гвожђе би се у фа-брикама могло лијено искористити.

Привидно мирним изразом на лицу настави партију уз обичне коментаре. Мало касније устане и потри до хола где испише и предаде подворнику сво-ју посетницу са овим ријечима: „Сти-гао ми је муж. Игнорирај ме!“ — Врати се к столу и азуауе своје мјесто, за-молвиши мужа за стрпљење док до-врши робер. Кроз то врјеме устане и он и затече конобара са посетницом у руци. Зграба је и не питајући за ништа прочита. Врати подворнику другу посетницу, своју, са молбом да је предаде не већ одређеном госпо-дињу него истој госпођи. У којој су биле поребане ове ријечи: „Настави Вра-ћам се. Хвала!“

Рат је потрајао још дуго... Сурвали су се беднади понор краљевства и краљевине, а међу вршним господи-рушевината горних пријестолница и градова, као краваја изврсном ужа-рени, немирно је блистала у ноћи не-утешљива и непрежаљена успомена. Пекла је и крварила као танетом за-парана рана!... Њако

Сваки разорити поједини делове ли-вада по планинама и последите крошје! Као што знамо, он узмекла муже на чадо-мама забуду у касе...

ВОЈНА СИТУАЦИЈА

Советска војна команда наставила је до првих дана овог месеца својим уторним и јаким нападима од Мурман-ског предјела до Кримског полуострва. Ти су напади имали два циља: први — азијатички — била је намера да се по-туче немачка војска и поново азуузу изгубљене територије; други — реални — био је отежати немачке припреме прољећне офанзиве и онемогућити или бар успорити остварење.

Свакако резултат којег су постигле соајетске трупе био је тај, да су жртвовале велики број људи и матери-јала узалудно, а да при томе нијесу успјели да Њемце отјерају на одабра-ни оброранених позиција. Још више, нијесу успјеле нити да омету органи-зацију офанзиве, која је већ на Керч-ској предели показала своје разорне учинеке, отјеравши чак на самог утврбе-ног града Керча советске гарнизоне, поључивши већ најављене успхе.

На Харковском предјелу дошло је такође до позитивног изразја већшег размјера зиниска организације немачке војске, онепособивши Русе за даљују борбу и заробивши чим преко 300 са-мих оклопних кола, а да не на-брајамо остали војни материјал.

Дакле, закључујући, активност бо-шевица на источном фронту можемо наавати је узалудном и подијелити је на следећи начин:

— преко стотине напада подузети последњих десет дана на финском предјелу фронта, чији је резултат 15 хиљада мртвих и огромне количине сваковерног ратног материјала зароб-љено и уништено од немачких једи-ница;

— и на југу, оаградла и Новгоро-да, не јорико од тих јединица било је онемогућено и јорим уништено а ди-јелом одбачено;

— предјелу који од Новаја Рус-каја немачке трупе су отјерале у уни-штило, а који су од једног бољше-вичког војсковође који су били успјели да се донесе завуку и приближе не-мачким позицијама. Бољшевици су се повукли на старе познате позиције и даље предјелу јеру између Келма и Јауге; предјелу који су руски напори исто тако као и они на јужном пред-јелу онемогућили;

— пред Харковом, совети јорно настоје да не било који начин заби-љеже извјештајни успх али немачке трупе одолијевају нападима и по по-следњим извјештајима види се да су бољшевици претрпјели велике губитке и да до свог циља нијесу уопште до-шли и нема нагледа да би му се могли приближити;

— На Керчком полуострву сјајна победа Њемаца имала је као неминују последицу потпуно записијевање чи-тавог острва и утврђеног града.

Италијански фронт у Либији. Атмо-сферске прилике нијесу довозиле по-следњих дана никакву јачу активност.

Медитерански-поморски фронт. О-стрво Малта непрестано је било бом-бардовањо са стране осовинског ваздухопловства, које дневно још увијек баца читаве тоне експлозива на војна постројења и на аеродроме. Та бом-бардовања паралелују са функцијама британске средоземне базе, отежа-јући пролаз Енглеских поморских једи-ница Средоземним морем, који Итали-јански ковоји несметано користе, но-сећи у Либији потребни снабдевалачки материјал.

Крајњи исток. У потпуном је развоју друга фаза јапанске офанзиве. Ја-панска војска, осигуравана лава, све ви-ше угрожава Индијски Океан прибли-жујући се Индији преко записијевања Бирме. Војска Чан-Кај Шека је одије-љено од својих база и онемогућено јој је свако снабдијевање преко исто-ка.

То је данашња позната тачка даль-њих операција које је немачка војска подузела, познатом енергијом и са-вршеним стилем, крчећи себи пролаз кроз советске линије и кроз руску степу, преко које је водити коопне по-бједе и заједничког погата кому-нистичке отјорја за сав времена.

ЛЕОНИЦИ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Особенисти при употреби редних бројева

Италијани означавају датум праз-нијепадеж и простим бројем осови-ног док Срби другим падежом редног броја, н. пр.:

Првог јануара каже се — il primo di gennaio; трећег јануара каже се il tre (di) gennaio итд.

У имена владалаца (прочека) до-лази и у италијанском, као и у рус-ском, редни бројеви, н. пр.:

Франко I (први) каже се — Fran- sco I (primo); Лудвик XVI каже се — Luigi decimosesto или sedicesimo.

Позиција: „који је данас (тј. датум)“ каже се италијански — quanti ne so- biamo oggi? Као одговор на то пита-ње се обично каже — Ne abbiamo dieci или oggi è la dieci. тј. данас је десети итд.

При разломцима мјесница долази неспоредно из цијелог броја, а дио цијелог одмах постије мјеснице и тд.

Шест и по метара каже се — sei metri e mezzo.

„Колико је сати“ или „који је сат“ каже се — che ora è? „Сад је један“ — è un ora; или „Сад је два“ — sono le due итд.

Бројни прилози:

Прво каже се — primo, друго каже се — secondo или secondariamente; треће каже се — terzo; четврто каже се — quarto (или in quarto luogo); — запамтити следеће изразе: трипут — једноставан, прост: duplice — дво-пут, двострун; triplice — трострун итд.

Ријечи:

Un intero — једно цијело, la ferro- via, la strada ferrata — железница; il treno — воз; la vettura, il vagone — кола, вагон; il conte — гроф, knez — мета — половина; memorabile — достојан помена, знаменит; il macedo- to di fiori — свежак цвијећа; con la prima corna — са првим овозом; per l'ultima volta — последњи пут; arie- to — нејукче; vecchio — стар; allegro — аеско; rotondo — орогачо; il giorno natalizio — рођендан; la stagione fe- baigni — банска сезона; la festa ferru- suva земаља (копони); albari — устале; prendere — узимати; andare — поћи; addasare и povarsare, la neve — сн- јер; passare — проћи; повести; met- tare — пенхати се; montare la sfida d'aspetto — чекаоница; splendore — ја- ти.

Задатак 41

Sono nato il primo di agosto. Napole- one primo è morto il cinque maggio 1821. Quanti ne abbiamo oggi? Oggi ne abbiamo tredici. Fra quindici giorni sarò a Roma, dove io resterò un mese. Che ora è adesso? Quando parte il nostro treno? Alle dieci e quindici. Can- terete, datemi una mezza bottiglia di vino rosso (quest'oggi vengo per l'ultima volta in casa tua. Perché? Perché non tirò dopodomani col treno delle sette per Vienna. Il mondo è rotondo e si compone (costoro ce na) per un terzo di terra ferma e per due terzi d'acqua. Che ha comprato la mamma al mercato? Una dozzina e mezzo d'uova e due etti di pere. Sei venuto col treno? No, sono venuto a piedi, ma non sono stanco.

Задатак 41

(дасети је септембар знаменити дан за Италијане. Тога су дана Ита- лијани освојили Рим. Који је данас (датум)? Данас је двадесетипети. Ве- струар, 1913. године. Ја сам видео пра- пут твоју сестру на ирвацин код ја- споње Маријани. У колико се дана устали јутрос? Устао сам око пет сати. Кад сте пријисли, господине kneжа- Синоћ у лет и по. Три трећине са- навају једно цијело. Дајте ми кило и по каве и два кила и три четврти шећера.

Селаци, где неча никакве тедење стра- не обрваци се осовински војни ма- стина. Закопите их да вам даду касат же- коње за уворете. Они анују да извјеште- криан за до које је свјетлих наст чата- ни чара. И учиниће заа.

